

Nærings- og fiskeridepartementet

Sent per e-post til postmottak@fkf.dep.no

Our ref

Your ref

Date

31. august 2016

Innspill til pliktkommisjonen

Det vises til invitasjonen til å gi innspill til ekspertgruppen som skal vurdere samfunnsmessige, økonomiske og juridiske konsekvenser ved ulike justeringer av pliktsystemet. Norway Seafoods takker for muligheten til å gi innspill, og har delt inn våre punkter som følger:

- 1) Om Norway Seafoods
- 2) Referanser til tidligere innsendte innspill til departementet
- 3) Orientering om hvordan pliktsystemet fungerer i praksis for Norway Seafoods
- 4) Innspill til mulige veier fremover

Om Norway Seafoods

Norway Seafoods er den største aktøren innen foredling av hvitfisk i Norge, og den største direkte kjøper av leveringspliktig fangst. Selskapet har omlagt 560 ansatte og kjøper årlig mellom 40 000 – 50 000 tonn (vekt i hodekappet, sløyd fisk (H/G)) villfangst fra over 600 fartøy, inkludert trålerne til Havfisk. Selskapet har en omfattende struktur med åtte foredlingsanlegg som har egne kjøpestasjoner. Norway Seafoods drifter selv ytterligere tre kjøpestasjoner, og arbeider i tett allianse med ytterligere andre mottak for fisk. Selskapet har aktivitet langs kysten fra Lofoten til nordøst i Finnmark.

Den viktigste foredlingsaktiviteten til Norway Seafoods er filetproduksjon av torsk hvor selskapet er den klart ledende aktøren i Norge. Norway Seafoods fileterer også hyse og sei, produserer saltfisk og er en ledende aktør innen produksjon av kongekrabbe. Selskapet har utviklet en egen merkevare for hvitfisk rettet mot forbruker – «Norway SeaFoods».

Selskapet har en betydelig aktivitet innen helfisk, blant annet med merkevaren «Arctic Supreme».

Selskapets hovedmarkeder er Skandinavia, Frankrike og Storbritannia.

Selskapet har gjennom mange år tapt penger på aktiviteten i Norge. Majoriteten av aksjene (ca. 74 prosent) kontrolleres av Aker ASA, som i juni inngikk avtale om å selge aksjene til Lerøy Seafood Group. Det er forventet at transaksjonen blir gjennomført i månedsskiftet august/september.

Referanser til tidligere innsendte innspill til departementet

Departementet hadde i 2013 to ulike høringsnotat angående forhold knyttet til leveringsplikten. I brev av 15. februar 2013 ga Norway Seafoods en utfyllende vurdering av en rekke innstrammingsforslag som reduserte aktørenes handlefrihet, som ville svekket lønnsomheten og satt arbeidsplasser i fare.

I brev av 15. oktober 2013 ga Norway Seafoods kommentarer til forslaget om fleksibel kvoteutnyttelse for industrieide torsketrålere. Etter vår vurdering var dette et forslag som ville bidra positivt bidrag for å legge til rette for større landinger av fersk torsk.

Vi konstaterer at ingen av de forslag som var sendt på høring ble gjennomført.

Orientering om hvordan pliktsystemet fungerer i praksis for Norway Seafoods

Dette kapitlet gir en orientering om hvordan Norway Seafoods oppfatter at dagens pliktsystem fungerer i praksis, og hva vi oppfatter er årsakene som ligger til grunn for at systemet ikke fungerer etter hensikten. Det går ikke nærmere inn på ordlyden i Forskrift om leveringsplikt for fartøy med torsketrållatelse.

Tilbudsplikten: Norway Seafoods er på mottakersiden med hensyn til tilbudsplikten. Vi mottar fortløpende tilbud om å kjøpe fangst i henhold til kravene knyttet til de ulike kvotene.

Havfisk oversender til Norway Seafoods, og andre registrerte kjøpere, en 6 måneders plan for fisket og tilbud av leveringspliktig fisk to ganger per år. Denne gir en oversikt over hvilke fartøy som har leveringsplikt til ulike regioner, kommuner, steder eller konkrete bedrifter innenfor hvert spesifikke kvotenummer.

Når fisket er i gang mottas det tilbudet på fangst i form av et dokument som selskapet mottar fra Norges Råfisklag – «Tilbud på auksjonspakker» (se eksempel i vedlegg). Det mottas ett dokument per fangst. I dokumentet fremgår ulike forhold knyttet til fangsten, blant annet art, estimert kvantum, fersk/fryst, fartøy, fangstområde, fangstperiode, hvilket fartøy som har utført fisket, mm.

Dette dokumentet går ut til alle potensielle kjøpere på samme tidspunkt, normalt om lag 2 dager før forventet lossing. Det fremgår av dokumentet om det eventuelt er fortrinnsrett til fangsten, og hvilke bearbeidingsforpliktelser kjøper eventuelt tar på seg gjennom et kjøp. Norway Seafoods gir en tilbakemelding til Norges Råfisklag angående vår interesse for fangsten, og om vi ønsker å kjøpe den på primær tilbudsplicht eller eventuelt har interesse på sekundær tilbudsplicht innen angitt budfrist. Vi ønsker normalt ikke å kjøpe fisken på primær tilbudsplicht, men angir eventuell interesse på sekundær tilbudsplicht. I langt de fleste tilfeller er det ingen andre potensielle kjøpere som har interesse av å kjøpe fangsten på sekundær tilbudsplicht, og normalt trekker Norway Seafoods også sin for å kjøpe fangsten på sekundær tilbudsplicht. Når dette inntreffer er det ingen kjøpere på tilbudsplichtig fangst.

Den beskrevne prosessen dekker kravene for primær og sekundær tilbudsplikt i region I, region II og region III (nærmere definert i Forskrift om leveringsplikt for fartøy med torsketrållatelse).

Når det eventuelt konstateres at det ikke eksisterer kjøpere på fangsten innenfor tilbudsplikten, kan fangsten omsettes på normal måte mellom selger og kjøper.

Bearbeidingsplikten: Torskefangster som kjøpes på tilbudsplikt utløser en bearbeidingsplikt på minimum 70 % av den enkelte fangst. Denne bearbeidningen må utføres på det aktuelle anlegget som har kjøpt fisken på tilbudsplikt. De produktene som er godkjent for produksjon fremgår av forarbeidene til bearbeidingsplikten og har egne produktkoder.

Norway Seafoods kjøper i praksis ingen fangst som tilbys gjennom tilbudsplikten. I 2015 ble tre enkeltfangster på om lag 170 tonn (H/G) kjøpt på tilbudsplikt. Så langt i 2016 er også volumet marginalt.

Årsaken til at Norway Seafoods i svært liten grad kjøper fisk som blir tilbudt gjennom tilbudsplikten er bearbeidingsplikten som utløses på torskefisk. Denne bearbeidingsplikten legger betydelige begrensninger på kjøper. Det er en rekke faktorer som gir betydelig økt risiko for et foredlingsanlegg dersom man velger å kjøpe fangst som er underlagt bearbeidingsplikt. Særlig viktig er foredlingsanleggets kapasitet sammenlignet med fangsten størrelse, fangstens kvalitet, annen tilgjengelig fangst på samme tidspunkt samt hvilke produkter som er prioriterte for foredling på aktuelt tidspunkt. Det kan også oppstå avvik fra forventet lossetidspunkt som det må tas hensyn til. Vesentlige parametere som gjelder fangstens kvalitet er størrelses-sammensetning, fersk eller fryst og i de tilfeller fangsten er fersk – hvor mange dager gammel er den fisken som ble fanget først. I de fleste tilfeller vil det være lite rasjonelt å binde seg til å foredle 70 prosent av torskefangsten til de godkjente produktene på det aktuelle anlegget og i noen tilfeller er det praktisk umulig å håndtere fangsten på ett anlegg innen fisken er ødelagt.

Vår erfaring er at andre kjøpere i svært liten grad ser seg tjent med å kjøpe leveringspliktig fangst under den sekundære leveringsplikten, og det er nærliggende å legge til grunn at disse gjør tilsvarende vurderinger som Norway Seafoods.

Aktivitetsplikten: Aktivitetsplikt, eller industrivilkåret, er ikke knyttet til de konkrete kvoter, men er knyttet til dispensasjoner fra deltakerloven. Norway Seafoods forvalter industrivilkårene som Havfisk eller datterselskaper er ansvarlig for i Stamsund, Melbu, Hammerfest, Kjøllefjord og Båtsfjord.

På disse stedene driver Norway Seafoods industrivirksomhet hvor det produseres en rekke ulike produkter. Anleggene i Stamsund og Båtsfjord leverer fra disse anleggene fersk og fryst filet i en rekke ulike produktvarianter, samt hel fersk fisk i ulike forpakningstyper fra en rekke ulike artstyper. Torsk og hyse er det viktigste råstoffgrunnet for både filetprodukter og hel fersk fisk. Anlegget på Melbu har en tilsvarende produktsammensetning innenfor filet og hel fersk fisk. Der har selskapet

også en avdeling som leverer forbrukerpakninger basert på halvfabrikata filetprodukter som produseres lokalt eller ved andre filetanlegg. Det kjøpes inn råvarer til denne ferdigvareproduksjonen også fra eksterne leverandører i Norge, så vel som fra utlandet.

Anlegget i Forsøl i Hammerfest kommune produserer ferske filetprodukter samt hel fersk fisk. Anlegget i Kjøllefjord produserer ferske filetprodukter, saltfisk, konge- og snøkrabbe samt hel fersk fisk.

Anleggene har helårlig drift som ett av sine mål. I perioder har det dessverre vært nødvendig ut fra en bedriftsøkonomisk vurdering å permittere arbeidstakerne. Utfordringen er særlig stor i Nordland, hvor det er rik tilgang på ferskt råstoff i perioden frem til midten av mai, med liten tilgang resten av året. Selskapet har imidlertid rik tilgang på fryst råstoff. Utfordringen med dette råstoffet er at det er vanskelig å skape lønnsomhet i produksjonen. Delvis fordi råstoffet har en høyere pris enn fersk fisk, delvis fordi prisoppnåelsen for de produktene som lages har en lavere prisoppnåelse i markedet enn produkter produsert av fersk fisk. Summen av lavere inntekter og høyere kostnader gir lavere bruttomarginer – og i mange år har bruttomarginene vært lavere enn de løpende kostnadene ved produksjonen. En produksjon hvor kostnadene overstiger inntektene er bedriftsøkonomisk uforsvarlig, og selskapet har derfor sett seg nødt til å gå til permitteringer.

Havfisk leverer betydelige mengder fersk torsk i perioden rett etter nyttår, og fra sommeren og utover høsten. Dette tilbudsmønsteret er motsyklisk av leveringer fra kystflåten. Denne torsken blir i stor grad omsatt som normal fangst, da det ikke eksisterer kjøpere av fangsten innenfor tilbudsplikten. Leveransene fra Havfisk, sammen med fangster fra kystflåten, har de senere årene gitt grunnlag for å opprettholde produksjon ved to av de større anleggene på høsten, vanligvis anlegget i Båtsfjord og ett av anleggene i Nordland. Anleggene i Kjøllefjord og Forsøl forsøkes driftet delvis med landinger fra kystflåten og kongekrabbe (Kjøllefjord), samt leveranser fra kystflåten og Havfisk (Forsøl). Kvalitetsmessig kan det imidlertid være utfordringer da torsken må fiskes langt mot nord, og det kan være rundt 2 døgn's gange fra kysten til fiskeområdene ved Hopen og øst av Svalbard. Lang gangtid gir usikkerhet med hensyn til fangstvolum. Det er kostnadskrevende, og fangstkapasiteten for fartøyene reduseres da en stor del av driftstiden benyttes til transport. Fisken kan være 4-5 dager gammel før den landes, noe som igjen legger begrensninger på anvendelsen.

Markedet for filetprodukter er skiftende og sterkt valutaeksponert. Norway Seafoods har i løpet av de siste 12 måneder bygget en portefølje av kunder og produkter som har gjort det bedriftsøkonomisk interessant å drive produksjon av filetprodukter også av frossent råstoff. Denne porteføljen er imidlertid langt fra stor nok til å kunne fylle selskapets betydelige produksjonskapasitet. Vi mener ikke det er realistisk å kunne øke denne produksjonen de neste par årene så mye at all produksjonskapasitet kan utnyttes på lønnsom måte.

Beregninger Norway Seafoods har gjort viser at produksjonsvolumet i selskapet bare utgjør rundt 30 prosent av den kapasiteten som selskapet har, om produksjonen gikk 15 timer om dagen alle

arbeidsdager hele året. De faste kostnadene knyttet til å opprettholde kapasitet og struktur har i mange år oversteget dekningsbidragene (driftsresultat før avskrivninger og faste kostnader) som produksjonen har gitt og dermed har selskapet levert negative driftsresultater.

Utfordringen med aktivitetsplikten er at den gir små muligheter for nødvendig omstilling av industrien. Det er krav om at industriaktiviteten opprettholdes på nærmere bestemte steder. Erfaring viser at omstilling hvor antallet arbeidsplasser reduseres er svært krevende, og i praksis må det være filetproduksjon om antallet arbeidsplasser ikke skal reduseres betydelig. Implikasjonen er dermed at produksjonens struktur og innhold i stor grad er styrt av aktivitetsplikten. De svake driftsresultatene er igjen et resultat av at produksjonen ikke kan omstilles og tilpasses endrede forhold.

Innspill til mulige veier fremover

Som det fremgår av orienteringen over er dagens system lite hensiktsmessig for landindustrien. Etter vår vurdering er systemet utdatert og mer en hindring enn et virkemiddel for utvikling av lønnsomme arbeidsplasser. Et system basert på plikter er lite egnet i en industri med global konkurranse hvor det er kritisk å utvikle effektiv produksjon og rasjonell koordinasjon gjennom verdikjeden for å tilfredsstille markedets behov på en lønnsom måte. Systemet er også lite hensiktsmessig for å nå målsetninger om maksimal foredlingsaktivitet i Norge og skape fremtidsrettede arbeidsplasser i distriktene.

I sin innstilling til Stortinget under behandlingen av Sjømatindustrimeldingen uttalte en samlet Næringskomite blant annet at «å se verdikjeden fra markedet og bakover vil være essensielt for å lykkes». Systemet knyttet til dagens leveringsplikt er det motsatte av hva næringskomiteen slår fast er nødvendig. Det er et system som tar utgangspunkt i starten av verdikjeden. Det er basert på plikter knyttet til nærmere bestemte steder, tilbud av fastlagte mengder fangst, og spesifisering av tillatte produkttyper. Behovene i markedet er ikke adressert i pliktsystemet.

Lerøy Seafoods Group vil sannsynligvis overta aksjemajoriteten i Norway Seafoods i månedsskiftet august/september 2016. Norway Seafoods er av den oppfatning at dette er et fremtidsrettet eierskap. Hvitfisk og torsk vil gjennom en slik transaksjon kunne dra stor nytte av den markedskompetanse og kapasitet som er etablert basert på lakseoppdrett. Lerøy har også uttalt at de ønsker å drive videreforedling i Norge. Vår oppfatning er at både selskapet og sektoren for øvrig vil ha stor nytte av mer markedsorientert tenkning, hvor behovene til forbrukerne ligger til grunn for aktiviteten bakover i verdikjeden – logistikk, produksjon og fangst. Vi har stor tro på at dette i større grad kan la seg realisere sammen med en av verdens ledende sjømatelskaper enn som lite hvitfisk-selskap. Lykkes dette vil det løfte hele sektoren og øke verdiskapningen basert på ressursgrunnet i havet.

Deltakerloven setter som klar føring at om industrien skal eie fiskefartøy så må det være aktivitet på land. Dette er nærmere fastsatt i Konesjonsforskriften. Etter vår oppfatning er dette en tilstrekkelig spesifisering av hva man fra myndighetene bør og skal pålegge selskaper som innvilges dispensasjon fra Deltakerloven. Etter det vi kjenner til, så er det også i samsvar med denne forskriften selskapet Nergård i dag driver sin aktivitet.

Tilbudsplikten er for fartøyene og landanleggene er langt på vei uproblematisk å forholde seg til all den tid det er redusert til en administrativ prosedyre, mens bearbeidingsplikten i praksis forhindrer landbasert industri å benytte seg av mulige fortrinn til råstoff. Bearbeidingsplikten bør derfor elimineres som virkemiddel. Det er også vanskelig å finne rasjonelle argumenter for å opprettholde en tilbudsplikt slik den i dag er formulert for de mange forskjellige kvotene. Denne bør enten fjernes, eller det bør innføres en likt utformet definisjon for alle kvotene. Dette vil forenkle vesentlig. Regionalisering er foreslått som en mulig vei, og dette vil være et steg i riktig retning. Det kan likevel være vanskelig å finne en form som gjør det attraktivt for landindustrien å kjøpe slik fisk, og det må samtidig tas hensyn til mulige konkurransevridende effekter mellom industriaktørene som kan stå seg over tid.

Aktivitetsplikten er definert til nærmere angitte steder. Vi mener det er mer hensiktsmessig å la det være opp til aktørene, i samsvar med kravene gitt i Konesjonsforskriften, å finne frem til en hensiktsmessig struktur. Vi vil oppfordre kommisjonen til å utarbeide et forslag til hvordan aktivitetsplikten kan oppheves, og hvordan dette skal kunne skje.

En avvikling av aktivitetsplikten vil kunne ha negative lokale konsekvenser, og det er lite sannsynlig at det lokalt vil være støtte til at staten ikke skal være en garantist for at lokal industriaktivitet skal opprettholdes. Vår oppfatning er imidlertid at tiden har løpt fra et slikt system også i sjømatsektoren. Formålet i Deltakerlovens §1 er «å øke lønnsomheten og verdiskapingen i næringen og gjennom dette trygge bosetting og arbeidsplasser i kystdistriktene». Her fremgår det at lovgiver mener at lønnsomhet og verdiskaping er nødvendig og må prioriteres for å kunne nå delmålet om å trygge bosetting og arbeidsplasser i kystdistriktene. Å lykkes med å utvikle konkurransedyktige og lønnsomme verdikjeder for hvitfisk er i seg selv en svært krevende øvelse. Detaljerte føringer på hvor landbasert aktivitet skal utføres er ikke en strategi som øker muligheten for suksess.

* * *

Vi takker for muligheten til å kunne gi våre innspill til plikt-kommisjonen. Dagens ordning med leveringsplikt fungerer ikke, hverken som ramme for å drive markedsbasert utvikling av norsk sjømatnæring eller som virkemiddel for å skape helårlige og fremtidsrettede arbeidsplasser i kystdistriktene. Som vist i vårt hørings-svar fra 2013 vil en innstramning stille arbeidsplasser i fare. En slik innretning vil heller ikke oppfylle forutsetningen som næringskomiteen legger vekt på - å se verdikjeden fra markedet og bakover. Vi kan heller ikke se at andre modeller knyttet til leveringsplikten vil kunne oppfylle denne vesentlige forutsetningen eller formålet i Deltakerloven slik

sjømatsektoren nå har utviklet seg. En avvikling av tilbudsplikten, bearbeidingsplikten og aktivitetsplikten er mest hensiktsmessig for å skape en lønnsom verdikjede for norsk hvitfisk. Rammene gitt i Konesjonsforskriften sikrer at industrieide fiskefartøy opprettholder industriaktivitet på land, og ytterligere detaljerte føringer utover dette bidrar til å redusere muligheten for å utvikle norsk sjømatindustri.

Dersom departementet eller kommisjonen ønsker utdypninger eller ytterligere forklaringer, er vi selvsagt positive til å bidra. Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen

Norway Seafoods Group AS

Thomas H. Farstad

Konsernsjef

Vedlegg: Tilbud på auksjonspakker, 24.august 2016, F0017H Doggi

TILBUD PÅ AUKSJONSPAKKER

Kjøp - manuell auksjon - leveringsforpliktelse

AUKSJONSTIDSPUNKT: FREDAG 26.08.2016 KL. 13:00

FARTØY: F 0017H DOGGI TILV.NR.:
LANDING: 29.08.2016 NORWAY SEAFOOD AS AVD HAMMERFEST AS
REDSKAP: BUNNTRÅL
FANGSTFELT: HOPEN
FANGSTPERIODE: 25.08.2016 - 29.08.2016
MERKNAD: NB! Prisene tas ut ved budfrist. Turrapport ved forespørsel. Kvantum kan variere da fartøyet enda er i fiske

HACCP: FDA.NR.:

Vare / størrelse	Snitt	Kvantum	Startpris	Akseptpris
1. Torsk, samf, fersk, sluh, kar, ca kvantum		90.000kg (se under)		
Fordeling: ca 90% 1-6 kg, ca 5% u/1 kg og ca 5% 0/6 kg				

Fangsten selges på vegne av reder i henhold til lagets rundskriv nr. 12/2009, med tilhørende vedlegg.

BUD ØNSKES INNEN FREDAG 26.08.2016 KL. 13:00

Norges Råfisklag

Auksjonarius: Markus Friis

Kontaktinfo: Tlf: 77 66 01 76 - Epost: lagersv@rafisklaget.no

Fangsten tilbys lokale kjøpere i henhold til forskrift av 12.09.03 om leveringsplikt for fartøy med torsketrållatelse med endringer av 22.12.06 og 05.03.2010. Fartøyet har iflg. reder leveringsplikt til Norway Seafoods Hammerfest AS. Fangsten tilbys også øvrige produsenter i Vest-Finnmark og Nord-Troms (region 2), men disse vil kun ha mulighet til å kjøpe hvis ikke Norway Seafoods Hammerfest AS benytter seg av tilbudet.

Forskriften setter retningslinjer for hvilke priskrav som kan legges til grunn ved utbud. Priskrav skal settes ut fra omsetning av fersk trålråstoff fra norske fartøy i Råfisklagets distrikt, til kjøpere i Nordland, Troms og Finnmark, seneste 14 dager før lossing. I henhold til bestemmelsene må rederi dekke fraktkostnader til kjøpers anlegg hvis kjøper befinner seg i annen region enn lossested.

Vi gjør oppmerksom på at forskriften krever 70% bearbeiding av torsken.